

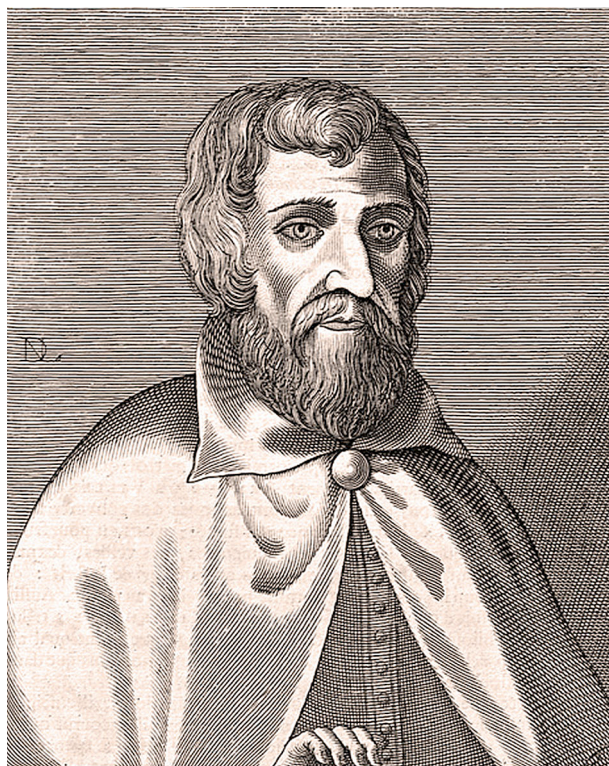
La projecció catalana d'Arnau de Vilanova

Arnau de Vilanova (c. 1240-1311) va redactar la seva obra mèdica en llatí. El seu tractat més conegut, famós a tot Occident, és el *Regimen sanitatis ad regem Aragonum*, el text d'higiene medieval del qual s'han conservat més còpies manuscrites llatines: 78 manuscrits dels segles XIV i XV. El va escriure a instàncies del seu rei, Jaume II el Just. Però la reina, Blanca d'Anjou, va encarregar al gironí Berenguer Sarriera, que el traduís al català, i així els consells higiènics i sanitaris d'Arnau de Vilanova van poder arribar al major nombre de súbdits possible del seu regne.

Miquel Batllori va editar la traducció de Sarriera el 1947, a partir d'un manuscrit conservat a la Biblioteca Nacional de España al qual li mancaven uns fulls. Dos anys més tard, Martí de Riquer n'editava un segon manuscrit, acabat d'ingressar a la Biblioteca de Catalunya, aquest complet.

A partir de l'anàlisi dels dos manuscrits, i amb l'ajut de les edicions crítiques de l'original llatí i de nombroses aportacions científiques, documentals i filològiques sobre l'obra del gegantí personatge, aparegudes als darrers anys, la filòloga Antònia Carré ha pogut elaborar una edició crítica del *Regimen de sanitat per al rei d'Aragó*. Es completa amb les dues restants traduccions al català conservades —se'n sap d'algunes més, no localitzades— de l'obra mèdica del professor de la Universitat de Montpeller i metge de reis: una versió abreujada del *Regimen* i els breus *Aforismes de la memòria*, traducció, ja donada a conèixer per Batllori, dels *Aphorismi de memoria*. Els manuscrits d'aquestes dues traduccions, anònimes, es conserven a la Biblioteca Apostòlica Vaticana de Roma.

Les edicions crítiques i anotades del *Regimen* sencer i del reduït, i dels *Afo-*

Algunes de les obres mèdiques més famoses d'Arnau de Vilanova, com el *Regimen de sanitat*, van ser traduïdes immediatament del llatí al català.

rismes, més l'exhaustiu estudi historiogràfic i filològic introductori, conformen el volum de 400 pàgines, publicat per les Edicions de la Universitat de Barcelona, *Regimen de sanitat per al rei d'Aragó*. *Aforismes de la memòria*. Una edició enriquida amb interessants informacions complementàries, en apèndixs, un índex mèdic i un índex onomàstic, de numeració —cal advertir— en gran part errònia: sovint s'han de restar dues pàgines al número indicat.

De l'anàlisi de la traducció del *Regimen*, i a partir dels descobriments sobre la vida del traductor fets per Michael R. McVaugh, Antònia Carré conclou que Berenguer Sarriera —membre d'una nissaga de cirurgians de Girona que va adquirir prestigi professional i social, i poder econòmic, gràcies a la bona pràctica sanitària— posseïa la preparació intel·lectual i tècnica per emprendre la tasca.

Que la reina li encarregués personalment la traducció mostra, apunta la filòloga, la importància que va tenir el patronatge reial en la difusió de la medicina escolàstica, hereva de la medicina àrab i grega, tant en llatí, per a tot el món cristià, com en català, per al seu reialme.

En aquest sentit, Oriol Casassas i Simó ("La molt honorable sanitat de Jaume II", 2003) va recomanar d'anar a Santes Creus a visitar l'estàtua jacent de la reina Blanca i donar-li les gràcies perquè, tot i haver arribat a Catalunya des de terres llunyanes, va creure que la llengua pròpia de la terra era, sense retalls, la llengua pròpia de la terra.

De més a més, com ja va deixar clar Eduard Feliu, reporta Antònia Carré, la traducció a l'hebreu del *Regimen*, llengua que va tenir un pes important en la transmissió de textos científics en tota l'Europa llatina, i que va fer de pont entre els pràctics de la medicina cristians i jueus, es va fer a partir del català i no pas de l'original llatí.

Antònia Carré publica una nova edició crítica del 'Regimen de sanitat' i dels 'Aforismes de la memòria'